

دفتر تدوین متون پژوهشی

- سرشناسه: دانش، محمدعلی
عنوان و نام پدیدآور: جمع میان احکام ظاهری و واقعی از منظر امام خمینی،
آیت الله خویی و شهید صدر / محمدعلی دانش.
مشخصات نشر: قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)، ۱۳۹۳.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۱۰۶-۳
فروست اصلی: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی
۱۳۹۳/۲۲۸/ب۱۹۵
فروست فرعی: دفتر تدوین متون پژوهشی ۱۳
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه
موضوع: خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری
اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. -- نقد و تفسیر
موضوع: خویی، سیدابوالقاسم، ۱۲۷۸ - ۱۳۷۱. -- نقد و تفسیر
موضوع: صدر، محمدباقر، ۱۹۳۱ - ۱۹۷۹. -- نقد و تفسیر
موضوع: اصول فقه شیعه
موضوع: اصول فقه شیعه -- مطالعات تطبیقی
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ج ۸ / د ۲ / ۱۵۹ / ۷ / ۱۵۹ BP
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۱۲
شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۵۳۶۹۴

جمع میان احکام ظاهری و واقعی

از دفتر امام خمینی، آیت‌الله خویی و شهید صدر

محمد عیسی دانش

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر المصطفیٰ

جمع میان احکام ظاهری و واقعی

از منظر امام خمینی، آیت‌الله خوینی و شهید صدر

مؤلف: محمد عیسی دانش

چاپ اول: ۱۳۹۳ش / ۱۴۳۶ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)

● چاپ: کوثر ● قیمت: ۹۵۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۳۰۰

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

مراکز فروش:

- قم، چهارراه شهدا، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸، تلفکس: ۰۲۵۱۲۷۸۲۹۳۰۵۹
- قم، بلوار محمدنشین، سعادت‌سالار، تلفن: ۰۲۵۱۲۲۱۳۳۱۰۶ - فکس: ۰۲۵۱۲۲۱۳۳۱۰۶

pub@puk.ir map@puk.ir

با سپاس از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

- مدیر انتشارات: عباس تقی
- معاونت تولید: روح‌الله سلیمانی
- ناظر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر فنی: محمدباقر شکری
- ناظر طراحی: مسعود مهدری
- ناظر چاپ: نعمت‌الله بزدان
- آماده‌ساز: محمد خسرویگی
- صفحه‌آرا: محمد خسرویگی
- ویراستار: حسین صالح‌دل
- نمونه‌خوان: محمد خسرویگی

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی رحمته‌الله و مقام معظم رهبری (دام‌ظله‌العالی) می‌باشد.

«جامعه‌المصطفی رحمته‌الله العالمیه» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی رحمته‌الله «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی رحمته‌الله» را تأسیس کرده است.

اثر حاضر با عنوان جمع میان احکام ظاهری و واقعی از منظر امام خمینی، آیت الله خوئی و شهید صدر حاصل پژوهش فاضل گرامی جناب آقای محمد عیسی دانش، کوششی است در به ثمر رساندن گوشه‌ای از این اهداف متعالی.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

فهرست

۱۱ مقدمه
۱۷ ۱. مفاهیم و کلیات
۱۷ تعریف حکم ظاهری و حکم واقعی از دیدگاه فقها
۱۷ ۱. تعریف مرحوم شیخ انصاری
۱۸ ۲. تعریف مرحوم آخوند
۱۹ ۳. تعریف مرحوم مظفر
۲۰ ۴. تعریف مرحوم مشکینی
۲۱ ۵. تعریف نظر پژوهشگر پایان‌نامه
۲۲ تعریف مفاهیم و اصطلاحات کلیدی
۲۲ ۱. جمع
۲۲ ۲. حکم
۲۵ ۳. حکم تکلیفی
۲۷ ۴. حکم وضعی
۲۷ ۵. حکم تکلیفی واقعی و حکم تکلیفی ظاهری
۲۸ ۶. کیفیت جمع
۲۸ ۷. ملاکات احکام
۲۸ ۸. تنافی از حیث مبدأ
۲۹ ۹. تنافی از حیث متهی

۲. اشکالات اجتماع بین احکام واقعی و ظاهری..... ۳۱
- اشکالات تعبد به ظنون از نظر ابن‌قبه..... ۳۱
- نظر مرحوم شیخ درباره امکان و عدم امکان تعبد به ظنون..... ۳۲
- اشکالات تعبد به ظنون بنا به نظر مشهور..... ۳۳
۱. جواب مرحوم شیخ از استدلال مشهور و استدلال ابن‌قبه..... ۳۴
۲. اشکالات مرحوم آخوند بر نظر مرحوم شیخ..... ۳۹
۳. اشکال مرحوم نایینی بر نظر مرحوم شیخ..... ۴۰
۴. دفاع مرحوم خوئی از نظر مرحوم شیخ..... ۴۰
- اشکالات تعبد به ظنون از نگاه امام خمینی..... ۴۳
- محاذیری که در تعبد به ظن مورد توهم واقع شده است..... ۴۶
۳. کیفیت جمع بین احکام واقعی و ظاهری از منظر امام خمینی، آیت‌الله خوئی و شهید صدر رحمتهما..... ۶۱
- دیدگاه امام خمینی رحمتهما..... ۶۱
۱. بررسی راه‌کار مرحوم محقق نایینی..... ۶۱
۲. تقسیم شک به دو اعتبار از نگاه مرحوم نایینی..... ۷۰
۳. بررسی راه‌کار مرحوم آقاضیاء..... ۷۹
۴. بررسی راه‌کار مرحوم فشارکی..... ۸۸
۵. بررسی راه‌کار مرحوم امام خمینی..... ۹۵
- دیدگاه آیت‌الله خوئی رحمتهما..... ۹۹
۱. بررسی مسئله امکان تعبد به ظن..... ۹۹
۲. دو مقام برای جمع بین احکام ظاهری و واقعی..... ۱۰۲
۳. راه‌کار مرحوم خوئی..... ۱۱۶
- دیدگاه شهید صدر رحمتهما..... ۱۲۴
۱. امکان حجیت ظن..... ۱۲۴
۲. عدم ذاتی بودن حجیت ظن..... ۱۲۵
۳. اشکالات تعبد به ظنون..... ۱۳۰
۴. تقریب اول بنا بر جواز اجتماع امر و نهی..... ۱۵۴
۵. تقریب دوم در امکان اجتماع امر و نهی..... ۱۵۷
۶. تقریب سوم در امکان اجتماع امر و نهی..... ۱۵۸
۷. اشکال در معقولیت حکم واقعی..... ۱۶۰

فهرست ۹

۱۶۸	اشکال براساس عقل عملی
۱۷۷	۹. بیان راه کار دیگر شهید صدر <small>علیه السلام</small>
۱۸۷	سخن پایانی
۱۸۷	مقایسه بین نظرات امام خمینی، آیت الله خویی و شهید صدر <small>علیه السلام</small>
۱۸۷	۱. وجوه اشتراک
۱۸۸	۲. وجوه افتراق
۱۹۳	نتیجه تحقیق
۱۹۹	کتابنامه

www.ketab.ir